

No és pas inèdit

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que a principi dels anys 30 Francesc Almela i Vives (Vinaròs, Baix Maestrat, 1903 - València, 1967) estrenà diverses obres de teatre que no arribaren a publicar-se. Potser hauria estat interessant de dir que una sí: *La muller enganya al marit*. Es va publicar el 1934.

Vellut fals

Random House Mondadori i Carme Arenas fan dir a Umberto Eco (*El cementiri de Praga*) que una noia tenia "ulls de vellut". No, no els tenia pas voltats de morat per efecte d'uns cops violents; Eco diu que els tenia envellutats. "Ochi di velluto" no indica pas allò que nosaltres entenem per *ulls de vellut*.

Ni Trilles ni Trilla

Amadeu Hurtado (*Quaranta anys d'advocat*) parla de l'obrer Trilla, sindicalista socialista del port de Barcelona que dirigia la societat benèfica anomenada de Sant Pere Pescador. Deu tractar-se de Desideri Trilles, dirigent de la UGT catalana, president del Sindicat d'Estibadors del port de Barcelona, assassinat per desconeguts durant les primeres setmanes de la guerra civil. Sigui Trilla o Trilles, és absent –com l'advocat Victòria Santamaria i Tous, convertit per error en *Victòria* a la nostra nota de la setmana passada– de l'índex de l'edició actual, publicada per Edicions 62, però no pas de l'anterior, d'Ariel.

L'Alcover-Moll, desconsiderat

Ja fa anys i panys que el diccionari Alcover-Moll va dir que Fabra s'havia equivocat en afirmar que l'adjectiu *falb* indica "un color entre roig i groc com el lleó". Ho va proclamar ben clarament: "El significat 'd'un color entre roig i groc com el lleó', que dóna el diccionari Fabra, concorda amb l'etimologia, però no amb l'ús real del mot" i l'ús real demostra que *falb* s'aplica al color gris fosc. Ni el DIEC1 ni el 2 –cal dir-ho?– no han llegit l'Alcover-Moll.

Analitzades a fons les dues etapes glorioses de "La Cua de Palla", i els fracassos posteriors

L'any 1963, Manuel de Pedrolo va batejar la primera col·lecció de novel·la criminal en català amb el nom de "La Cua de Palla" perquè tots els criminals la hi tenen i sempre acaben cremant-se-la. No va fer res més sinó aplicar l'estigma dostoievskià del criminal, perquè si el criminal té cua de palla, com indica l'expressió, el que fa és demostrar amb el gest o amb els fets la pròpia culpabilitat o la por de quedar en descobert. Però Pedrolo no podia pas imaginar que la col·lecció creada per Edicions 62 es cremaria una primera vegada, el 1970, i fins i tot una segona, el 1996, després d'haver renascut, el 1985, amb el títol "Seleccions de la Cua de Palla" i la direcció de Xavier Coma, bo i deixant enrere però, uns catàlegs impressionants, únics. Ni tampoc que tots els diversos intents posteriors es cremarien fet i fet en el mateix moment d'iniciar-se.

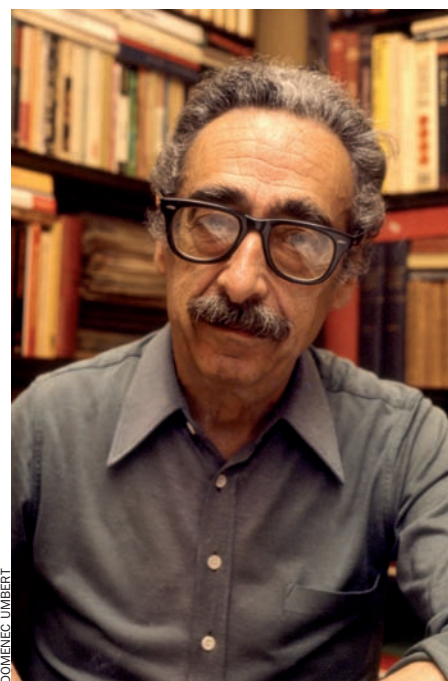
Ara podem refer, amb tot detall, l'esplendor i les misèries de l'atragada aventura editorial de "La Cua de Palla" gràcies a dos historiadors i especialistes, Jordi Canal i Artigas (Berga, 1955), director de la Biblioteca la Bòbila de l'Hospitalet de Llobregat, la primera biblioteca pública dedicada al gènere negre i policíac, i al filòleg Àlex Martín Escribà (Barcelona, 1974). Aquests dos estudiosos són els autors de *La Cua de Palla: retrat en groc i negre* (Alrevés).

Els autors del llibre han volgut convertir-lo en un assaig de referència sobre allò que ha estat la història de la més important col·lecció de novel·la criminal en llengua catalana. Vista la transcendència i la importància de la sèrie calia fer-ne, van pensar, una anàlisi completa que englobés tota la seva trajectòria.

Les dues primeres èpoques, la de Manuel de Pedrolo i la de Xavier Coma, han estat tractades amb tota mena d'informacions i el to hi és de respecte, gairebé d'homenatge, atès que les dues col·leccions van ser molt ben definides, amb uns directores que defensaven uns criteris coherents, encara que no fossin coincidents, col·leccions, diuen, encara avui reconegudes, recordades i citades arreu dels Països Catalans. Però

el tractament de les tres efímeres etapes posteriors és ben diferent, i de l'elogi es passa a la crítica, de la crítica a l'editorial, per no haver sabut, o pogut, tirar endavant el renaixement de la mítica col·lecció. Amb el títol genèric "Trepitjant la Cua", queda clara la intenció dels autors reportant els tres intents.

La part documental de l'estudi és de pes. A més de la llista exhaustiva de tots els títols publicats, i d'una extensa bibliografia, es detalla quins títols han tingut presència en el món del cinema. Els autors aprofundeixen també dos aspectes que han reforçat la identitat de la col·lecció: la nòmina de traductors i el disseny de Jordi Fornas, desaparegut recentment. La poca repercussió que ha tingut a la premsa la notícia de la mort del responsable de la imatge fundacional d'Ed. 62 –notícia que els autors només han estat a temps d'anotar a la fitxa biogràfica del grafista impresa a la solapa– podria haver-se afegit als greuges plantejats.

Manuel de Pedrolo, primer director de la col·lecció "La Cua de Palla", fundada per Edicions 62, el 1963.